अष्टाध्यायीधारणा - २

आचार्य-व्याकरणम्

Course Category: Integrated Masters **Schedule of Offering: Semester 2**

Course Credit Structure: 6

- **Lecture : 6 Hours per week**
- **Self-study hour : 6 Hours per week**

Contact Hours per week: 12 Hours per week

1. प्रस्तावना

साधुशब्दानां निर्वचनाय प्रवृत्तस्य व्याकरणस्य अध्ययने भगवतः पाणिनेः व्याकरणं सर्वमान्यं वर्तते । भगवता पणिनिना अष्टाध्यायी नमके ग्रन्थे उपचतुस्सहस्रसूत्राणि गुम्फितानि । अमीषां सूत्राणां सम्यग्ज्ञानं व्याकरणसमुद्रतारणे उडुपायते । यदि अमूनि सूत्राणि कण्ठस्थानि स्युः तर्हि नूनं वैयाकरणः शब्दप्रपञ्चे जेष्यति । तस्मात् व्याकरणस्य मूलभूतस्य ग्रन्थस्य परिचयः छात्राणां भवतु, ते सूत्राणि कण्ठस्थीकुर्वन्तु इति धिया इयं पाठ्यपरिकल्पना कृता ।

Module 1: तृतीयोऽध्यायः – 18 Session

- प्रथमः पादः तत्परिचयश्च
- द्वितीयः पादः तत्परिचयश्च

Module 2: तृतीयोऽध्यायः – 18 Sessions

- तृतीयः पादः तत्परिचयश्च
- चतुर्थः पादः तत्परिचयश्च

Module 3: चतुर्थोऽध्यायः – 18 Sessions

- प्रथमः पादः तत्परिचयश्च
- द्वितीयः पादः तत्परिचयश्च

Module 4: चतुर्थोऽध्यायः – 18 Sessions

- तृतीयः पादः तत्परिचयश्च
- चतुर्थः पादः तत्परिचयश्च

Module 5 षष्ठोऽध्यायः – 18 Session

- द्वितीयः पादः तत्परिचयश्च
- तृतीयः पादः तत्परिचयश्च

पठ्यपुस्तकानि

1. अष्टाध्यायी – पं गोपालदत्तशास्त्री, चौखम्बा संस्कृत प्रतिष्ठान् वाराणसी, २०००
2. अष्टाध्यायी-सूत्रपाठः – प्रो। दीक्षित पुष्पा, संस्कृतभारती ।
3. अष्टाध्यायी लघुपरिचयः – डा। विनायकरजतः

पाठनक्रमः –

अष्टाध्यय्याः कण्ठपाठविधिः वैदिकविधिमनुसरति। अत्र गुरुः सूत्रमुच्चारयति शिष्यः तत् द्विः अनुकरोति। आदौ एकैकं सूत्रमुच्चार्यते। इयं प्रक्रिया सम्पूर्णस्य पादस्य पञ्चवारं भवति। ततः वारमेकं गुरुः पञ्च सूत्राणि उच्चारयति शिष्यश्च तद्विः अनुकरोति । ततः पूर्वोक्तक्रमेण दशानां सूत्राणाम् उच्चारणमनूच्चारणं च । अन्तिमे विंशतेः सूत्राणाम् । ततः शिष्यः स्वाध्यायं कुरुते । स्वाध्यायप्रक्रिया – शिष्यः पाठितस्य पादस्य द्वयोर्द्वयोः सूत्राणां दशवारम् आवृत्तिं करोति। इत्थं पञ्चानां, दशानां, विंशते सम्पूर्णस्य पादस्य च आवृत्तिं करोति। अस्मिन् क्रमे सः सूत्रमेकं शतवारम् उच्चारितवान् भवति।

परीक्षापद्धतिः –

अमुष्मिन् पत्रे सर्वा अपि परीक्षाः मौखिक्यः एव भविष्यति ।

सत्रार्धपरीक्षा – 30 अङ्काः

सत्रान्तपरीक्षा - 70 अङ्काः